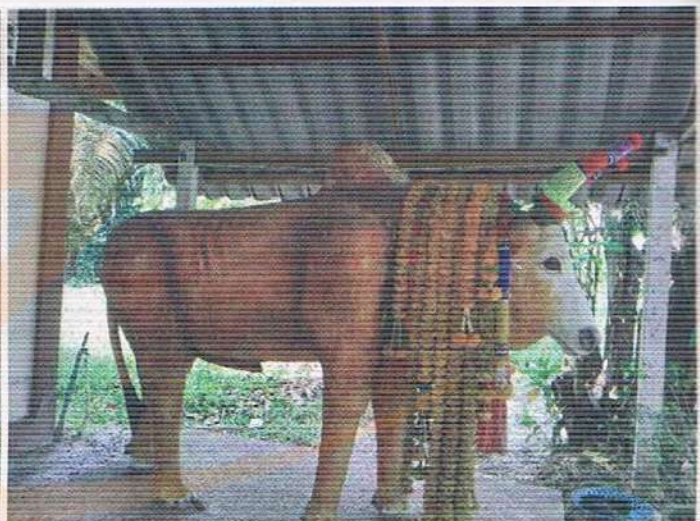

ย้อนรอย

“วัวชนกับคนชะวอด”

ผจญ มีจิตต์

(รูปอนุสรณ์โค แดง มหาภาพ อ.ชะวอด จ.นครฯ)

“โคควายขายชีฟได้
เป็นลึงเป็นอันยัง
คนเด็ดดับสูญลึง
เป็นชื่อเป็นเสียงได้

เขาหนั่ง
อยู่ไซรั
ขาร้าง
แต่ร้ายกับดี”

“โคลงโลกนิติ”

ครั้งเหตุการณ์ชาวสวนยางพาราภาคใต้ได้ก่อม็อบ (mob - ผุ้ชน) ประท้วงรัฐบาลในประเด็นเรื่องราคา ยางตกต่ำ โดยการปิดถนนที่สี่แยกควนหนองหงส์ และทางแยกถนนรถไฟที่บ้านตุล อำเภอลำชะวอด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อปีที่แล้ว ขณะผู้เขียนอาศัยอยู่ในพื้นที่และครั้งหนึ่งจำเป็นต้องเดินทางไปทำภารกิจ ในเมืองนครฯ จึงต้องขับรถจากบ้านพักไปตามถนนซอยในหมู่บ้านเพื่อหลีกเลี่ยงจุดประท้วงทั้งสองดังกล่าว ได้ประมาณ ๒ - ๓ กิโลเมตร ก็เหลือบเห็น “รูปปั้นวัวชน” ข้างทางสูงเด่นเป็นสง่าสัดส่วนโตกว่าวัวตัวจริงเล็กน้อย ประดับประดา ด้วยพวงมาลัยหลากชนิดห้อยเต็มคอ มีลึงบวงสรวยเช่นไฉ่ว อาทิ กระถางรูปเทียน แจกันดอกไม้ หม้อหุงข้าว หม้อน้ำ และแผ่นวางกล้วยน้ำหว้าสุก ภายใต้ศาลา หรือศาลสูงและกว้างประมาณ ๒ คูณ ๓ เมตร ดูโดดเด่นน่าเหลือมสียิ่ง (ดังภาพ) รูปปั้นนี้คงเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความรักความผูกพันและความเชื่อศรัทธาของชาวไร่ชาวนาแบบดั้งเดิมในฐานะ

ก็เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีบุพการีแก่ตน นับเป็นคติที่น่าศึกษาสนใจยิ่ง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนอยากสืบค้นเรื่องราว “วัยรุ่นกับคนชะวด” ในเวลาต่อมา

“วัว” หรือ “โค” นั้นถือเป็นสัตว์เลี้ยงที่ใกล้ชิดกับชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่ครั้งดึกดำบรรพ์ เห็นได้ จากภาพเขียน
ภายในผนังถ้ำโบราณแทบทุกมุมโลก เพราะเป็นสัตว์ที่มนุษย์ใช้แรงงานในการทำไร่หา ข้าวกิน ลากจูง บรรทุกสิ่งของ
เช่นเดียวกับ ช้าง ม้า ลา และกระบือ มาก่อนประวัติศาสตร์ เป็นทรัพย์สินที่มีค่ามีราคา สร้างรายได้ให้แก่ผู้เลี้ยง
จึงเป็นที่หมายตาในการโจรกรรมของผู้ร้าย จนเกิดเป็นวัฒนธรรม การละเล่นของเด็กในภาคใต้ เรื่อง “โจรลักวัว”
แต่วงจรชีวิตมากกว่าร้อยละ ๙๐ วัวกลับเป็นอาหาร
อันโอชะ ของมนุษย์ที่นำรังเกียจและสังเวชยิ่ง ไม่คู่ควร
กับเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีบุพการีแก่ชาวโลก ทั้งฐานะชาวพุทธ
และผู้คนทั่วไปในลักษณะ “มือถือสากรปากถือศีล”
มีผู้ทำการศึกษาพบว่าวัวเพียงร้อยละ ๑๐ เท่านั้น
ที่ได้รับการ เลี้ยงดูจนหมดลมหายใจตายไปตามอายุไข
ในฐานะเป็นสัตว์ที่มีบุญคุณรวมทั้งวัวชน และวัวใช้งาน
ด้วย เช่นงานวิจัย ของอาคม เดชทองคำในเรื่องหัวเชือก
วัวชน

(ภาพเขียนในถ้ำที่สเปน)

(ภาพเขียนในถ้ำที่สเปน)

“แดง มหาภาพ” เป็นชื่อวัชน ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในภาคใต้ อีกตัวหนึ่ง เมื่อ ๔๐ ปี มาแล้วของนายจรินทร์ มากแก้ว บ้านเนินกลาง ๑๓๑ หมู่ที่ ๙ ตำบลชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามรูปปั้นที่ผู้เขียนได้ไปเห็นมา ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๒๗ เป็นเวลา ๕ ปีที่ แดง มหาภาพ ถึก (หนุ่ม) เต็มตัว และลงสังเวียนกับคู่ต่อสู้มาแล้ว ๑๕ ครั้ง ถ้าเฉลี่ยตามหลักคณิตศาสตร์ ปีหนึ่งลงสังเวียนพันตัวกับคู่ปรับถึง ๓ ครั้ง หรือ ๔ เดือนต่อครั้ง นับว่าเป็นวัชนที่ไม่ธรรมดา นั่นคือเป็นพันธุ์ที่มีร่างกายและจิตใจอดทนเข้มแข็งยิ่ง ตลอดจนการดูแลเอาใจใส่ในการฟิตซ้อมอย่างดีเลิศของผู้เลี้ยง เคยพันตัวกับคู่ต่อสู้มานานถึง ๑ ชั่วโมง ๒๗ นาที ที่สนามทอดทอง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช กับโคโหนดสามคิงส์ จากจังหวัดตรัง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ เดิมพัน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (ค่าของเงินบาทในขณะนั้น) แดง มหาภาพเป็นฝ่ายกำชัย และเริ่มมีชื่อเสียงโด่งดังตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ในชีวิตการชน จำนวน ๑๕ ครั้ง แพ้เพียง ๓ ครั้ง เท่านั้น

(ภาพเขียนในถ้ำที่บ้านผือ จ.อุดร)

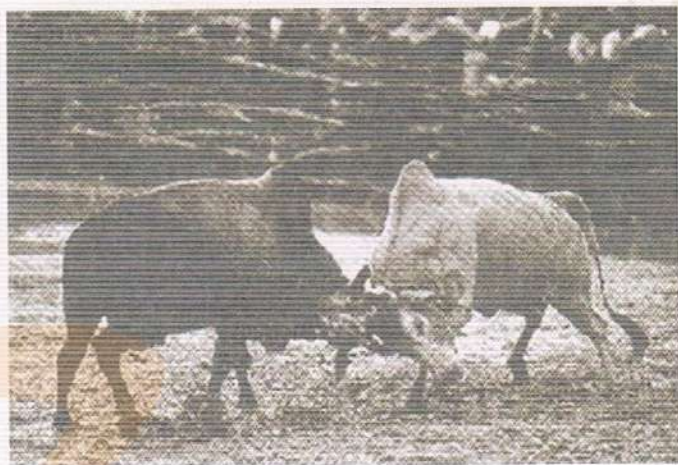
(ขวานายจรินทร์ มากแก้วเจ้าของวัว ช้าย นายสมปอง รักแก้ว ผู้ประสานข้อมูล)

กีฬาชนวัวเป็นประเพณีท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตชาวเกษตรกร หลังเสร็จจากการไถ หว่าน และหลังฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว จากนั้นวัวส่วนใหญ่จะว่างเว้นจากการใช้แรงงาน ชาวนาจึงมักนำวัวถึก (หนุ่ม ฉากจ ฉกรรจ์) ของตนมาชนเนื่องในโอกาสเทศกาลต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันสารทเพื่อความสุขสนุกสนาน รื่นเริง และคัดเลือกโคที่มีน้ำอมน้ำหนักร่างกายแข็งแรง ที่จะนำไปเป็นพ่อพันธุ์ใช้งานในภาคเกษตรต่อไป จึงเชื่อว่า “การชนวัวเป็นกีฬาที่พัฒนามาจากการทำไร่นาของเกษตรกร” นั่นเอง ครั้นต่อมา “การพนันขันต่อก็เกิดขึ้นตามลักษณะนิสัยและวิถีของชาวบ้านแบบดั้งเดิม” จนกระทั่งได้แปรเปลี่ยนอยู่ในสถานะของความผสมผสานก้ำกึ่ง ระหว่างคัดเลือกพันธุ์เพื่อใช้งาน สันทนาการ การพนัน และธุรกิจในเชิงวงการชนโคไปในที่สุด ประชาสังคมวัวชนต่างมีข้อมูลว่า “วัวเด็ด วัวดังในอดีตและปัจจุบัน” มักจะไปจากถิ่นกำเนิดบริเวณลุ่มน้ำปากพนังแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าวัวที่กำลังสร้างชื่อเสียงโด่งดังในเขต พัทลุง สงขลา กระบี่ และสตูล หรือแม้แต่ในอดีต เช่น อ้ายโคฮัง อ้ายโพธิ์เงิน และ “อ้ายหัวแก้ว” ที่จังหวัดตรัง ก็ตาม

(รูปอนุสรณ์ อ้ายหัวแก้ว จ.ตรัง ชนะคู่ต่อสู้ติดต่อกันถึง ๑๙ ครั้ง)

จุดกำเนิดกีฬาชนโคในภาคใต้ นั้น มีผู้ให้ความเห็นว่าได้รับอิทธิพลจากชาวโปรตุเกสที่เข้ามาเจริญพระราชไมตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๑ สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ โดยพระองค์ทรงอนุญาตให้พ่อค้าเหล่านั้น เข้ามาค้าขายที่ อยุธยา นครศรีธรรมราช ปัตตานี และเมืองมะริด ทำให้วัฒนธรรมโปรตุเกสเข้ามาเผยแพร่ในสยามด้วย เช่น การตั้งตลาดนัด การทำเครื่องถม และการชนโค (วิเชียร ณ นคร) หากข้อมูลเป็นเช่นนั้นจริง “กีฬาการชนโค” คงเกิดขึ้นที่อยุธยา ปัตตานี และเมืองมะริดด้วยเช่นกัน เหตุนี้บางกลุ่มจึงไม่เห็นด้วย และแย้งว่าวัฒนธรรมการชนโคในนครศรีธรรมราช นั้น มิได้สืบทอดแบบมาจากที่ใด จุดกำเนิดเกิดขึ้นในภาคใต้ โดยเฉพาะที่เมือง ตามพรลิงค์ หรือ ลิกอร์ (Ligor) ในอดีตนั่นเอง ผู้เขียนเห็นพ้องกับกลุ่มหลัง โดยสังเกต จากวัฒนธรรมการเล่น “ชนวัวดิน” (วัวที่ปั้นด้วย ดินเหนียว) ของเด็กเมืองนครฯ ในอดีต และเห็นว่าวัว หรือโคนั้นเป็นสัตว์เลี้ยงที่อยู่คู่กับชีวิตชาวไร่ชาวนามานาน ก่อนประวัติศาสตร์ตามที่ได้กล่าว ดังนั้นธรรมชาติของสัตว์ โดยเฉพาะโคเด็กที่หนุ่มเต็มที่ย่อมมีการต่อสู้ชนกันเองตาม ธรรมชาติภายในฝูง หรือต่างฝูง ทั้งนี้เพื่อแย่งชิงเป็นจ่าฝูง แย่งตัวเมียเพื่อการผสมพันธุ์ แย่งอาณาเขต และแย่งอาหารจึงต้องมีการชน หรือต่อสู้กันอยู่เสมอๆ ด้วยพฤติกรรม เช่นนี้เองผู้เลี้ยง จึงได้นำมาชนประชันกันแข่งเพื่อความเป็นเลิศ เพื่อภาคภูมิใจในสัตว์เลี้ยงของตน จึงเชื่อว่าพฤติกรรม ที่คนเลี้ยงนำวัวมาชนนั้น มีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์แล้ว ดังปรากฏภาพเขียนตามผนังถ้ำโบราณเป็นหลักฐานให้เห็นอยู่ เพียงสันนิฐานว่าชาวโปรตุเกสที่เข้ามาค้าขายในนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๑ นั้น อาจจะเป็นการจัดรูปแบบกติกา กีฬาชนโคให้เป็นระบบระเบียบยิ่งขึ้นเท่านั้นเอง

(ภาพการชนโคในอดีต)

(ไ้โถ ยอดโคเมืองลุง)

(โคแดง-สิงห์สยาม ยอดโคเมืองกระบี่)

การนำวัวมาชนสมัยแรกๆ นั้นไม่ได้พิถีพิถันมากมายนัก มักจะนำวัวของตนที่เลี้ยงไว้ใช้งานมาชนกัน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในเทศกาลต่างๆ หลังจากเสร็จฤดูทำนา แต่ต่อมาเมื่อมีมิติอื่นๆ เข้ามาผสมผสาน เกี่ยวข้อง เช่น เกิดประชามคนรักวัว เกิดสนามชนโคตามหมู่บ้านในหลายพื้นที่ มีการพนันขันต่อที่หนักขึ้น เป็นเรือนหมื่น เรือนแสน และอาจถึงเรือนล้าน เกิดธุรกิจการค้าในวงการชนโค เกิดการชิงไหวชิงพริบในเชิงนักเลงวัวชน

อุปนิสัยอย่างเข้มข้น ผู้เลี้ยงจึงพยายามคัดเลือกพันธุ์วัวเพื่อการชนโดยเฉพาะในเวลาต่อมา ทำให้การเลี้ยงวัวแบ่งออกได้ เช่น เลี้ยงเพื่อไถไถงาน เลี้ยงเพื่อไถไถชน และเลี้ยงเพื่อไถไถเชือด (จำหน่ายแก่พ่อค้า และโรงฆ่าสัตว์) อย่างไรก็ตาม ทั้งวัวใช้งาน และวัวชน สุดท้ายก็เป็นวัวเชือดถึงร้อยละ ๙๐ ดังที่ได้กล่าวแล้ว

ในการคัดเลือกพันธุ์กรรมวัวชนนั้น ได้เกิดเป็นคติความเชื่อในเรื่องคุณลักษณะรูปร่างโครงสร้างต่างๆ เช่น ต้องมีใจทรหดอดทน ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีไหวพริบหรือชั้นเชิงในการชนที่เรียกว่า “ชนดี เชิงดี แก่ทางได้ ใช้ใจเป็นเลิศ” ซึ่งมักจะมีลักษณะ “ขวัญ พันธุ์ดี และเขา” ดังภาพที่นำเสนอ เช่น

ลักษณะ “ขวัญ” คือ กลุ่มเส้นขนของวัวที่อยู่ตามผิวหนังเป็นกันหอยสังเกตได้ชัดเจน เช่น ขวัญที่ตรงหัวใจ ที่ตรงกระดูกสันหลัง ลักษณะดีมาก ขวัญที่เท่าทั้งสี่ หรือสองเท่าหน้าเรียกว่า “จำตรวน” ดีมาก ขวัญที่อยู่บนโหนก เรียก “จอมปราสาท” ดีมาก ขวัญที่อยู่ใต้กับเท่าทั้งสี่ หรือหน้าแข็งทั้งสี่เรียก “ชุมทอง” ดีเลิศ (ประพนธ์ เรื่องณรงค์ : มาลีศรีตรังสารคดี จากเมืองใต้ : ๒๕๕๖) เป็นต้น

พันธุ์ และสี หมายถึงสีผิวหนังของวัวที่มีความเชื่อว่าเป็นโคดี เป็นมงคล ให้โชคลาภ เช่น โคศุภราช สีแดงเหมือนเปลวเพลิงทุกช่วงโชติและมีรอยด่างสีขาวบริเวณโหนก หางและเท้า เรียกว่า “ตีนด่าง หางดอก หนอก (โหนก) พาดผ้า และหน้าใบโพธิ์” โคนิลเพชร เป็นวัวสีดำนิล เป็นมันทั้งตัว และเชื่อว่ามีน้ำบุตร (น้ำเยียว) บางวันเป็นสีดำด้วย (ประพนธ์ เรื่องณรงค์ : เรื่องเดียวกัน)

“เขา” ของวัวชนในวงนักเลง เรียกว่า “ยอด” นับเป็นอาวุธสำคัญในการโรมรันพันตูกับคู่ต่อสู้ในการลงสังเวียนแต่ละครั้ง ตามตำรากล่าวถึงลักษณะเขาว่าที่ดี

ไว้ดังนี้ เช่น โคนเขาเป็นเงาแววออกสีเหลือง ด้านปลายสีแดง หรือสีดำสนิทตลอดเขานั้นดี จะนำทรัพย์มาให้ ผู้เป็นเจ้าของ ส่วนลักษณะคือ “เขาลอม” คือเขาเป็นวงและโค้งขึ้นบน “เขาวง” คือเขาเป็นวงแต่ไม่โค้งขึ้นบน “เขาโนรา” คล้ายเขาวงแต่ยกสูงเหมือนรำโนราท่าเขาควย และ “เขาแพะ” หรือ “เขาแบะ” จะเป็นลักษณะเขาที่ตรงออกจากโคนเขาไม่โค้งเป็นวง คล้ายเขาแพะ เป็นที่น่าสังเกตว่าวัวชนแทบทุกตัว จะใช้เขาเป็นอาวุธทำร้ายคู่ต่อสู้ ในลักษณะสไล หรือเชิงชนตามเขาซึ่งเป็นอาวุธของตนที่ธรรมชาติให้มา เช่น เขาลอม เขาวง เขาโนรา หรือเขาแบะ

ส่วนบทความย้อนรอย “วัวชนกับคนชะวอด” นั้น เป็นการบอกเล่าสะท้อนภาพให้เห็น “ตาหนา” หรือความคิด ความเชื่อ ทศคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ ตลอดถึงวิถีชีวิตระหว่างคนเลี้ยงกับวัวในพื้นที่ที่มีความผูกพันใกล้ชิดกันแต่ไหนอย่างใด ในเมื่อวัวที่ตนเลี้ยงมากับมือเปรียบเสมือนสมาชิกในครอบครัวได้รั้ภัยชนะ และในทางกลับกัน หากบางครั้งต้องพ่ายแพ้แก่คู่ต่อสู้ความรู้สึกเช่นนี้เป็นอย่างไรบ้าง คิดว่าไม่มีใครอธิบายได้อย่างลึกซึ้งเท่ากับเจ้าของ

(ไต้ดำ วังนา-ยอดโคเมืองสตูล)

(โคแดง-บัญชา ดาราชัย-ยอดโค อ.ชะวอด)

วัวเอง บางรายถึงกับหมดเนื้อหมดตัวเมื่อวัวตนชนแพ้ เพราะเงินจำนวน ห้าหมื่น แสน หรือถึงจำนวนล้านนั้น เชื่อว่าหลายรายต้องไปกู้หนี้ยืมสินผู้อื่นมาเป็นเดิมพัน นอกเสียจากเจ้าของฟาร์มที่มีเงินถุง เงินถังมือเติบ เพียงไม่กี่รายนัก เช่น ฟาร์มนายหั่ว ฟาร์มเจ้าพ่อ เจ้าแม่เท่านั้น ด้วยสาเหตุดังกล่าว ทำให้วัวชนบางตัวที่แพ้ จึงผันเปลี่ยนแปรวงจรรีไวด์ไปเป็น “วัวเชือดในที่สุด” เพื่อเจ้าของจะได้นำเงินบางส่วนไปใช้หนี้ตามสัญญา

สำหรับพื้นที่ในอำเภอชะอวดนั้นไม่สามารถสืบได้แน่ชัดว่ามีประเพณีชนโคมาตั้งแต่เมื่อไหร่ แต่สันนิษฐานว่าคงได้รับอิทธิพลจากเมืองนครฯ พัทลุง และตรัง เพราะอาณาเขตติดต่อกัน และเมื่อสืบค้นย้อนไปในอดีตพบว่าเมืองปราน หรือกิ่งอำเภอชะอวดนั้นเป็นศูนย์กลางตลาดซื้อขายวัว ควาย มีอาณาเขตตั้งแต่ ถานสกา ร่อนพิบูลย์ เขียวใหญ่ หัวไทร ปากพ่วง จังหวัดนครศรีธรรมราช ป่าพะยอม ควนขนุน และศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง เมื่อร้อยกว่าปีมาแล้ว คณะพ่อค้ากลุ่มนี้ครั้งซื้อวัว ควาย ได้แล้วก็ตอนเป็นฝูงๆ ละ ๓๐-๑๐๐ ตัว เดินสัปดาห์ไปตามริมเทือกเขาหลวงและเทือกเขาบรรทัดซึ่งเป็นทางเดินโบราณจากชะอวด ป่าพะยอม ควนขนุน รัตภูมิ สตูล ไปขายยังเมืองไทรบุรีและมาเลเซีย สันนิษฐานว่าเป็นเส้นทางเดียวกันกับสมัยเมื่อเจ้าพระยาณครศรีธรรมราช (น้อย) ยกทัพไปตีเมืองไทรบุรี ครั้ง พ.ศ. ๒๓๖๔, ๒๓๗๔ และ ๒๓๘๑ นั่นเอง ตลอดเส้นทางพวกนี้จะมี “หัวเกลอ หรือยายเกลอ ผู้มีอิทธิพล” ในพื้นที่ให้ความคุ้มครอง ความสะดวกปลอดภัยทั้งขาไปและกลับ ฉะนั้นในอดีต

ท้องที่ชุมชนชะอวดจึงเป็นบริเวณที่พักของฝูงวัว ควายเป็นเวลาหลายๆ วัน หรืออาจจะเป็นเดือนๆ กว่าพ่อค้าจะรวบรวมได้ตามจำนวนมากพอที่จะเดินทางไปส่งขาย ทำให้ฝูงสัตว์ที่รอการส่งจำหน่ายเหล่านี้อยู่รวมกันหลายกลุ่ม พ่อพันธุ์วัวชนตัวแพ้วที่เจ้าของขายรวมอยู่ด้วย บริเวณนี้จึงกลายเป็นอาณาเขตของฝูงวัว ควายอพยพ ซึ่งทุกตัวจำเป็นต้องต่อสู้เพื่อมีชีวิตรอด โดยการแย่งอาหาร น้ำ แย่งที่หลับที่นอน แย่งอาณาเขต แย่งจำฝูง แย่งตัวเมียเพื่อผสมพันธุ์ และบางครั้งเป็นที่เกิดของลูกวัวลูกควายด้วย โดยเฉพาะบริเวณฝูงวัวนั้นกลายเป็นแหล่ง “กำเนิดสนามชนโคบ่อยๆ ขึ้นในชุมชน” เป็นที่รวมทั้งผู้ชมผู้เชียร์และผู้ที่ยื่นขอบกีฬาประเภทนี้ และสุดท้ายการพนันขันต่อก็เข้ามาเกี่ยวข้อง

(วัวเขาลอม)

(วัวเขาโนรา)

(วัวเขาแพะหรือเขาเบะ)

เชื่อมโยงตามนิสัยคนใต้ที่ชอบเสี่ยงโชคกล้าได้กล้าเสีย จึงเชื่อว่านอกจากการชนโคกับการพนันจะเกิดขึ้นกับชาวไร่ชาวนาในเขตอื่นๆ ของชะวอดแล้วสถานที่แห่งนี้ก็เป็นจุดหนึ่งที่ก่อกำเนิดปรากฏการณ์ดังกล่าวด้วย

ส่วนพ่อค้าวัว ควายนั้นมีหลายกลุ่มหลายคณะ แต่พอสืบค้นและได้รับข้อมูลจากคุณตา สง่า ชุมพูนุช อายุ ๙๓ ปี บุตรคนเล็กของ ท่านหมื่นระบั้งสรณ์ (สืบตำรวจเอก อาจ ชุมพูนุช พ.ศ. ๒๔๒๙-๒๕๐๒) บอกว่าบิดามีตำแหน่งเป็นหัวหน้าสถานีตำรวจกิ่งอำเภอชะวอดคนแรก เป็นไทยมุสลิม บรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองไทรบุรี นอกจากรับราชการตำรวจแล้ว บิดายังส่งเสริมให้ครอบครัวและบุตรมีอาชีพค้าวัว ควาย ส่งไปจำหน่ายที่ไทรบุรี และมาเลเซียอีกด้วย นอกจากนั้นมียายเคี่ยม หรือไก่เคี่ยม (ไม่ทราบแซ่) ที่อพยพจากเมืองจีนมาตั้งหลักแหล่งสร้างโรงสีไฟที่ชะวอด และที่ปากคลอง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง นายหัต วงศ์พลาย หมู่ ๘ บ้านโคกแก้ว ชะวอด นายจิต คำนวนศิลป์ ตลาดชะวอด พี่ชายของ ร้อยตำรวจโท บุญยัติ คำนวนศิลป์ (ยศในขณะนั้น) ต่อมาเมื่อเส้นทางรถไฟสายใต้ระหว่าง พังงา - พัทลุง สร้างเสร็จและเปิดใช้เมื่อ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ การเดินทางค้าวัวในเขตนี้ได้เปลี่ยนไปเป็นขึ้นตุ้รถไฟแทน

(หมื่นระบั้งสรณ์)

(คุณตา สง่า ชุมพูนุช กับผู้เขียน)

ครั้งย้อนอดีตไปในช่วงเวลานี้เองชุมชนชะวอดก็เกิดสนามชนโคพื้นบ้าน (ปอนเถื่อน) ขึ้นถึง ๔ - ๕ แห่ง เช่นบริเวณปั้มน้ำมันตราดาวปัจจุบันของนายสว่าง (ไม่ทราบนามสกุล) เจ้าของโคด้ง อ้ายด้วนสว่าง บ้านโคกแก้ว บริเวณหน้าโรงพยาบาลนรีเวชของนายจิต บริเวณบ้านโคกรัก และหน้าวัดหมื่นส่อง ของนายชะวอด ชุมพูนุช บุตรคนโตของท่านหมื่นระบั้งฯ เป็นต้น ต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ร้อยตำรวจโท บุญยัติ คำนวนศิลป์ (ยศในขณะนั้น) ได้รับใบอนุญาตให้เปิดสนามชนโคขึ้นเป็นแห่งแรกและแห่งเดียวในอำเภอชะวอด ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๑/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๐๓ ในเนื้อที่ประมาณ ๓ ไร่ ตั้งอยู่บริเวณธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาชะวอดปัจจุบัน ทราบว่าวัวที่ระดับบารมีของร้อยตำรวจโท บุญยัติ เจ้าของสนามในครั้งนั้นมีหลายตัว เช่น โคโหนดอ้ายหนู้ย โคนแดงอ้ายหลาว แต่ตัวที่โด่งดังและสร้างชื่อเสียงมากที่สุดคือ โคนแดงบุญหา ดาราชัย ซึ่งเป็นพ่อโคแดง มหาภาพ ของนายจรินทร์ มากแก้ว ที่ได้กล่าวแล้ว

วัวชนแม้มี ขวัญ พันธุ์ สี และเขา หรือยอด เข้าลักษณะดีเยี่ยมตามตำราพญาโคก็มีได้หมายความว่าความจะชนชนะ เสมอไปมันยังมีปัจจัยอื่นๆ ประกอบหลายอย่าง เช่น การเลี้ยงดู การฟิตซ้อม และการเอาใจใส่ในสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การเป็นอยู่ของวัวด้วย นอกจากนั้นแล้วประชาคมวัวชนในถิ่นชะวอดกล่าวว่ายังต้องดูโครงสร้างอื่นๆ ของร่างกาย ประกอบด้วย เช่น

คร่อมอกใหญ่ บั้นท้ายเล็กเรียวยาวลาดลงคล้ายโครงสร้างของสิงโต เพราะเมื่อเวลาชนพันตัวกับคู่ต่อสู้น้ำหนัก จะอยู่ที่คร่อมอกขาหน้า ไม่ว่าชนในเชิงรุก เชิงรับขึ้นคร่อม กินข้าง หรือจัดข้างคู่ต่อสู้ นอกจากนั้นส่วนสูงและความยาว ของลำตัวที่มากกว่ามักจะได้เปรียบ เพราะโครงสร้างวัวลักษณะนี้จะมีกระดูกใหญ่ กล้ามเนื้อใหญ่ การทรงตัวดี มีกำลังมาก

ข้อเท้าและเล็บ เป็นส่วนหนึ่งที่สัมพันธ์ต่อเนื่องมาจากกระดูก ดังนั้นเมื่อกระดูกใหญ่ข้อเท้าก็จะใหญ่ด้วย ลักษณะวัวชนนี้ย่อมมีร่างกายกำยำลำสัน เล็บจะใหญ่เพื่อรองรับน้ำหนักที่มาก นักเลงวัวชนเรียกกันว่า “เล็บพริก” คือเหมือนกะลามะพร้าวคว่ำ และลักษณะอื่นๆ ของวัวชนนั้นสังเกตได้จาก “หู ตา เล็ก หางร่วง หัวรัก หมอยดก คิ้วหนา หน้าสั้น เขาใหญ่ ลูกไชยชันไปข้างหน้า” เป็นต้น การคัดเลือกลักษณะวัวชนในโครงสร้างแบบอย่างนี้ ถือเป็นความเพียรพยายามที่ได้สั่งสมกันมาตั้งแต่ครั้งอดีตจึงกลายเป็น “ดาหนา” (อุปนิสัย นิमित ข้อบ่งชี้) ในวงการประชาสังคมวัวชนในเมืองนครฯ และในท้องถิ่นชะวอดมาแล้ว

ในการเลี้ยงดูวัวชนของคนชะวอดนั้น มักมีคำเย้ยหยันจากกลุ่มคนนอกวงการอยู่เสมอว่า “เลี้ยงดูเอาใจใส่ วัวชน ยิ่งกว่าคนในครอบครัวเสียอีก” คงได้แก่ บุตร ภรรยา บิดา และมารดา เป็นต้น อันอาจมีความหมายว่า “รักวัวมากกว่าลูกเมียเสียอีก” นั่นเอง นักเลงเลี้ยงวัวชนทั้งหลายต่างโต้แย้งว่าไม่จริง เพราะคนและวัวนั้น มันต่างสถานภาพ ต่างวัตถุประสงค์ตลอดถึงเป้าหมาย เพราะวัวนั้นเลี้ยงไว้เพื่อชน ส่วนคนลูกเมียนั้นมันแตกต่างกัน อย่างราวฟ้ากับดิน อย่างไรก็ตามเจ้าของวัวทุกรายเมื่อติดคู่ และกำหนดวันชนแล้วก็คิดว่าทำอย่างไรให้วัวของตนได้ รับชัยชนะ จึงต้องพยายามพิถีพิถันเอาใจใส่เลี้ยงดูอย่างดี ชนิดที่เรียกว่า “ยุ่งไม่ให้ไต่ ไร่ไม่ให้ดอม” การกินอยู่หลับนอน การออกกำลังกาย การฟิตซ้อม การอาบน้ำทำความสะอาด เป็นต้น

(การนำวัวไปฟิตซ้อมออกกำลังกาย อาบน้ำ และกินหญ้า)

ได้สัมภาษณ์เจ้าของฟาร์มหลายรายว่า “เมื่อวัวชนตนติดคู่จะเลี้ยงดูกันอย่างไรบ้าง” ได้รับข้อมูลตรงกัน ดังนี้ ในแต่ละวันต้องนำวัว เดินออกกำลังกายไม่ต่ำกว่า ๑๐ - ๑๕ กิโลเมตร ตั้งแต่เช้าตรู่ถึง แดงโมงเช้า และอาจจะมากกว่านั้นขึ้นอยู่กับความขยันอดทนของผู้ที่นำวัวออกไปวิ่ง เรียกกันว่า “ผู้เดินวัว” แต่บางถิ่นเรียก “ผู้วิ่งวัว”

บางรายเจ้าของ บุตร หลานนำไปวิ่งเอง แต่บางรายไม่สะดวก อาจจะติดภารกิจอื่น หรือสุขภาพไม่อำนวย ก็จะจ้างเด็กหนุ่มแถวนั้นเป็นรายวัน เช่น วันละ ๑๐๐ - ๑๕๐ บาท ส่วนช่วงบ่ายจะเริ่มเวลา ๑๖.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. โดยประมาณ ในเส้นทางถนน ทางเดินดินเหนียว ดินทราย ในพื้นที่ว่างเปล่าในทุ่งนาซึ่งมีสภาพคล้ายกับสนามที่ได้ติดคู่ชนไว้ การวิ่งวัว เตินวัวนี้ ต้องมีการ “สวมล๊อคเขา” เพื่อป้องกันอันตรายในขณะที่พานำเดิน หรือวิ่ง เพราะวัวอาจจะเกิดอาการเหนื่อย หิว เครียดจากการถูกบังคับ ถ้าบางตัวดุร้ายเป็นนิสัยก็ต้องใช้ “ไม้หลัง” ช่วยในเวลาเดิน สิ่งสำคัญที่สุดจะต้องระวังมิให้วัวได้รับอันตราย และบาดเจ็บอย่างเด็ดขาด มิเช่นนั้นร่างกายจะหายไม่ทันในวันกำหนดนัดชน เพราะมีกติกาว่า วัวคู่ใดติดคู่ชนและวางเงินมัดจำแล้ว เมื่อถึงวันกำหนดหากตัวหนึ่งตัวใดเกิดป่วย หรือบาดเจ็บจนไม่ได้ จะไม่สามารถเรียกเงินมัดจำคืนได้

หลังจากเดิน วิ่ง หรือทั้งวิ่งทั้งเดินสลับกันไปในช่วงเช้าแล้ว ก็จะนำวัวไปอาบน้ำทำความสะอาดขัดถูจนทั่วร่างกายเพื่อให้อากาศซึมเนื้อผ่อนคลายจากนั้นก็ล่ามที่เสาหลักหน้าคอก หรือค้ายให้หญ้ากิน และตากแดด (ตากแดด) ตลอดถึงบ่ายเพื่อฝึกความอดทน เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกเช้าหลังจากเดินหรือ วิ่งวัวถึงเป้าหมายแล้ว ชาวลับด้วยความเหนื่อยอ่อนทั้งวัวและคน ทำให้เกิด “ชุมทาง” และ “จุดนัดพบ” ตามร้านค้าบริเวณริมทางขากลับ จะล่ามพักวัว ส่วนคนแะร้านข้างทางเพื่อดับความหิวกระหายด้วยน้ำชา หรือกาแฟหวานด้วยใบกระท่อม สูดยาเส้นใบจาก พร้อมสนทนาปราศรัยในเรื่องวงการวัวชน ร้านค้าเหล่านี้จึงกลายเป็นแหล่ง “ชุมทางโคชนกับคนรักวัวขึ้น” ในหมู่บ้าน จากนั้นต่างคนก็นำวัวกลับไปคอกตน เพื่ออาบน้ำให้หญ้าและ อาบน้ำแดดต่อไป ตกเย็นหลังจากเสร็จภารกิจเดินวัวแล้ว พวกเขามักจะหมกมุ่นอยู่กับ “เหล้าขาว” ที่กล่าวกันว่า “เย็นเหล้าขาว เข้าน้ำชา กาแฟ” เป็นต้น จนสังคมบางกลุ่มจึงถือว่าเป็นประเพณี “พวกสกปรก โสมม น่าสะอิดสะเอียนยิ่ง” ดัง “พื้ตุง” ประพันธ์ไว้ในเพลง “มหาลัยวัวชน” ไว้ดังนี้

“เป็นเด็กบ้านบ้านเลี้ยงวัว เนื้อตัวไม่สะอาด ไม่ได้ถือกระต่ายฟักถือคราดตัดหญ้า มหาลัยวัวชนตื่นเช้าเดินตามยาวหนน จูงวัวชนคนกับวัว น้องสาวคงไม่รู้ตัวว่าทำให้เด็กแสบว้นนั้นห้วนไหว...”

นอกจากนี้เจ้าของวัวที่ติดคู่ชนแล้วบางรายที่พอมีฐานะยังต้องหาอาหารเสริมให้กินประมาณสองสัปดาห์ก่อนถึงวันชน เช่น ไข่ลวก ถั่วเขียวต้ม กลัวย่น้ำหว่าสุก น้ำผึ้งรวง น้ำเกลือ วิตามินประเภทบำรุงกำลัง หัวยาจีน น้ำมะพร้าว เป็นต้น หรือเป็นการเสริมแต่งโดยใช้น้ำผึ้งรวงทาเขาให้แข็งแรงทนทานไม่เปราะง่าย ใช้ขี้มันทาถูบไล่ทัวตัวเพื่อป้องกันแมลงวัน ยุงริ้นไรตอมและให้ความอบอุ่นในเวลาค่ำคืน เป็นต้น

นอกจากนั้นพยายามหาคู่ฝึกซ้อม การคัดเลือกคู่ซ้อมไม่มีเป้าหมายเพื่อแพ้หรือชนะ แต่เพื่อสร้างเสริมความแข็งแกร่งของกล้ามเนื้อ ทดสอบความทรหดอดทน กำลัง ไหวพริบ การทบทวนเชิงชนก่อนลงสนามชนจริง สิ่งไม่ควรระมัดระวังอย่างยิ่งคือมิให้วัวบอบช้ำมาก หรือเกิดอาการบาดเจ็บ ทั้งนี้และทั้งนั้นเป็นเสริมความแข็งแกร่งให้กับวัวตนเพื่อการคว้าชัยชนะในที่สุดนั่นเอง

(เด็กเลี้ยงวัวชน)

สุดท้ายคงไม่พ้นความเชื่อทาง “ไสยศาสตร์” และ “ภูมิปัญญาพื้นบ้าน” เรื่องฤกษ์ยาม การบวงสรวง สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อป้องกันปัดเป่าให้แคล้วคลาดจากเสนียดจัญไร น้ำมนต์ สายสิญจน์ สายมงคล ของหลวงพ่อกจากสำนักต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อที่นำมาใช้กับวัวชน ส่วนฤกษ์ยาม เช่น

“อาทิตย์ ห้ามพ่ายับ
จันทร์อาจดับ ห้ามบูรพา
อังคารห้าม อีสานทิศา
พุธนั้นหนา ห้ามอุดร
พฤหัสบดี ห้ามห้วนอน
ศุกร์สั่งสอน ห้ามอาคะเนย์
เสาร์หันเห ห้ามพ่ายับ”

นอกจากนี้แล้วก่อนชนเจ้าของวัวบางรายจะนำ “หมอวัว” มาทำการปลุกเสกลงเลขยันต์ ส่วนต่างๆ ของวัว เช่น บริเวณหน้า คิ้ว ตา เพื่อให้แคล้วคลาด หรือให้อาวุธคู่ต่อสู้ไม่สามารถทำอันตรายได้ เท้าทั้งสี่เพื่อให้เหยียบย่ำลงบนพื้นดินได้อย่างมั่นคงไม่หกถล่มให้แก่คู่ต่อสู้ ถ้าตัวทั้งสองข้าง ปลายลิ้งค์ (อวัยวะเพศ) ปลายหางและบนสันหลัง เพื่อป้องกันอาวุธจากคู่ต่อสู้ หรือการเสกข้าวทั้งรวงให้กินโดยมีความเชื่อว่าจะทำให้วัวกำลังไม่ตก หรือไม่เหนื่อยง่าย ๆ เป็นต้น

เมื่อสัมผัสภาพต่อ เจ้าของวัวบางรายว่า ก่อนถึงวันชนนั้น วัวของตนมีพฤติกรรมกลางบอเหตุบังหรือไม่ว่าการชนครั้งนี้จะแพ้ หรือชนะหลายรายให้รับคำตอบว่ามี เช่น อาการงูไม่ค่อยเดินเหมือนวันปกติ การไม่ลุกขึ้นจากที่นอน การไล่ยัดคนที่เข้าใกล้ การเข้าฝืนบอเหตุไม่ดี เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็น คติความเชื่อที่เป็นมรดกตกทอดในสังคมวัวชนทั้งพื้นที่ชะวอดและอื่นๆ สืบต่อมา

สำหรับโค “แดง มหาภาพ” ของนาย จรินทร์ มากแก้ว ได้ให้ข้อมูลกับผู้เขียนว่า เป็นทายาทโคแดง บัญชา ดาราชัย ของร้อยตำรวจโท บุญญติ คำนวนศิลป์ เจ้าของไบอนุญาติสนามชนโคที่ชะวอดที่ได้ฉายาว่า “บัญชา” นั้นเนื่องจากในขณะพันธุ์กับคู่ต่อสู้ มักจะใช้เชิงชนลีลาตามคำสั่ง คำเชียร์ของเจ้าของและผู้เลี้ยง อยู่เสมอๆ จึงได้ชื่อว่า “บัญชา ดาราชัย” เป็นวัวที่ฉลาดเชิงชนดี ไม่ใช้กำลังรอกังหว่าจนคู่ต่อสู้เพลียงพล้ำจึงใช้กำลังบุกตะลุย เป็นทั้งวัวทางและวัวแทงผสมผสานกันไปตลอดเวลา

(วัวชนที่สวม สายสิญจน์ สายมงคล)

ส่วนโค “แดง มหาภาพ” ผู้สืบทายาทของ นายจรินทร์กล่าวว่า เป็นวัวที่เลี้ยงง่ายฉลาด เชื่องไม่ดื้อ เด็ดๆ ขึ้นขี่หลัง ลอดท้องได้เวลาปล่อยในสวนในไร่ไม่เคยไปกิน หรือเหยียบย่ำทำลายพืชผัก ต้นข้าวสร้างความเดือนร้อนมาให้เลย การพาเดิน หรือวิ่ง อาบน้ำทำความสะอาด คล้ายๆ กับรู้ภาษาคน ไม่เคยรังแกเด็กๆ ผู้คน แม้แต่วัวตัวอื่นๆ ในฝูงด้วยกัน แต่เมื่อลงสนามชนกับคู่ปรปักษ์แล้ว เหมือนกับคนละตัวคนละอารมณ์ บุกตะลุยแทงและแทง

โดยเฉพาะเมื่อได้กลิ่นควาเลือดแล้ว เหมือนกับฉลามร้ายในท้องทะเล จึงได้ฉายาว่า “มหากาฬ” ซึ่งหมายถึง “ชุดันร้ายกาจ” นั่นเอง

ลงสนามชนครั้งแรก กับโค วันดี เดิมพัน ๓๐,๐๐๐ บาท ที่สนามทุ่งสง ใช้เวลาประมาณ ๙-๑๐ นาที สามารถเอาชนะคู่ต่อสู้ได้ ครั้งที่สองกับโคกระทิง จากสตูล เดิมพัน ๔๐,๐๐๐ บาท สนามทวดทอง ใช้เวลา ๑๔ - ๑๕ นาที ก็สามารถเอาชนะคู่ต่อสู้ได้ ครั้งที่สาม ชนกับโค ฉลากดำ จากปากพอง เดิมพัน ๔๐,๐๐๐ บาท ใช้เวลาประมาณ ๑๐ - ๑๒ นาที ก็สามารถเอาชนะคู่ต่อสู้ได้อีก ครั้งที่ ๔ ชนกับ โคสามคิงส์วัวดังจากจังหวัดตรัง เดิมพัน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ที่สนามทวดทอง นครฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ หนะอีก หลังจากนั้นชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักเลงวัวชนตลอดมา

ต่อมาก็ชนะ โคจงอางศึก จากจังหวัดพิษณุโลกสองครั้งที่สนามทุ่งสง และทวดทอง หนะไหนดสังหารจากจันตี หนะไหนดห้วมะพร้าว แต่ไปแพ้ โคแดงรุ่งโรจน์ แพ้โคหงส์โรงงาน จากพิษณุโลกครั้งสุดท้ายไปแพ้ โคดอกศิริ วัวจากตรัง ที่สนามยวนแหล เดิมพัน ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ ใช้เวลา ๔๕ นาที สรุปว่าชนมาทั้งหมด ๑๕ ครั้ง แพ้เพียง ๓ ครั้ง ต่อมาเกิดพิตปติหลังจากชนแพ้ครั้งสุดท้ายแล้ว คือเกิดอาการเบื่ออาหาร ไม่กินหญ้า เชื่องซึม ท้องร่วงตลอดเวลาร่างกายซูบผอม สันนิฐานว่าน่าจะเกิดจากการถูกวางยา หลังจากนั้น ประมาณ ๕ - ๖ เดือนก็ตาย นายจรินทร์บอกว่าได้นำร่างไปฝังไว้ในสวนข้างคอกหลังบ้าน อย่างไรก็ตามสังเกตว่า “โคแดง มหากาฬ” มักจะให้โชคลาภแก่ตนเสมอมา เช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ หรืออีก ๕ ปีต่อมาหลังจากเสียชีวิตไปแล้ว ได้เข้าฝันนายจรินทร์ถูกหวยได้ดินถึง ๔๐๐ บาท ได้ทรัพย์สินมาสองแสนกว่าบาท ในที่สุดปรึกษากับครอบครัวก็ตัดสินใจ ปั้นรูปโดยขุดเอาส่วนหัวและเขามาเป็นแบบก่อสร้างในราคาค่าจ้างสองหมื่นกว่าบาทตั้งรูปหน้าบ้านพัก และจะทำบุญบวงสรวงให้หญ้า ให้น้ำ และกล้วยอยู่ประจำตลอดมา

ส่วนฟาร์มหรือ “ค่ายโคชน” ในพื้นที่อำเภอชะอวดปัจจุบัน ที่มีวัวตั้งแต่สามตัวขึ้นไป มีแม่พันธุ์ และจำหน่ายลูกที่เกิดจากผสมในค่ายด้วยไม่ต่ำกว่า ๔ - ๕ ค่าย แต่ที่เลี้ยงมีวัวสามารถชนได้ แห่งละตัว

ถึงสองตัวมีเป็นจำนวนมาก จะยกตัวอย่างค่ายที่มีวัวชน แม่พันธุ์ และจำหน่ายลูกด้วย เช่น ค่ายของนายทวีศักดิ์ เทียงสนิท บ้านเลขที่ ๑๙ หมู่ ๑ ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด ซึ่งอดีตเป็นนักเรียนในโรงเรียนชะอวดวิทยาคาร เป็นศิษย์ของผู้เขียนเองด้วย หลังจากจบปริญญาตรีแล้วกลับมาสร้างฟาร์มวัวชนที่บ้าน ผู้เขียนได้ไปหาข้อมูลที่ค่ายปรากฏว่ามีวัวพร้อมชนถึง ๕ ตัว เช่น โคไหนดหลังขาว ยอดเด็ด เพชรปัญญา (อ้ายน้ำเคย) ชนมาแล้ว ๑๐ ครั้ง ตอนชนะครั้งแรกมีนักเลงเห็นเชิงชนแล้ว ขอซื้อซึ่งเสนอราคาให้ถึง ๔๐๐,๐๐๐ บาท หน้าสนาม แต่นายทวีศักดิ์

(รูปอนุสรณ์โคแดง มหากาฬ)

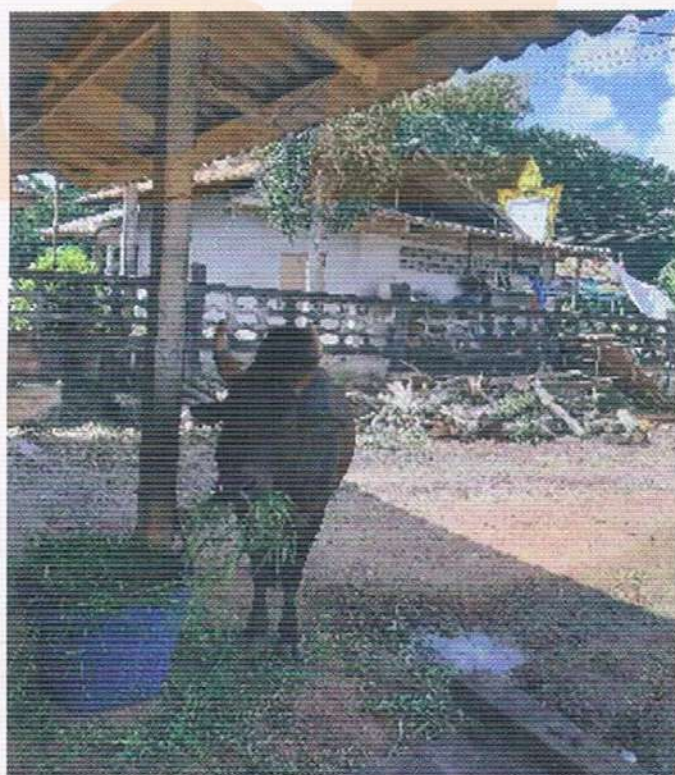
ไม่ยอมขาย เคยชนะเดิมพันสูงสุดหนึ่งล้านบาทมาแล้ว ที่สนามวัดภูมิ สงขลา ปัจจุบันแพ้สองครั้งที่สนามบ่อล่อ และสนามทุ่งโพธิ์ ตอนนี้อยู่และยังเป็นพ่อพันธุ์ในฟาร์ม รับจ้างผสมครั้งละ ๓,๐๐๐ บาท ทายาทอ้ายน้ำเคยที่จำหน่ายไปแล้วมีหลายตัว เช่น อ้ายโคลูกต่างมั่งคั่ง สร้างชื่อโด่งดังอยู่กับเจ้าของสนามบ่อล่อ เหตุที่ชื่อ “น้ำเคย” ก็เพราะสีผิวคล้ายๆ กับสีแกงน้ำเคยของปักษ์ใต้ คือสีไม่ไหม้หม่น ไม่ใช่โหนด และไม่ใช่ดุกด้าง จึงตั้งชื่อว่า “อ้ายน้ำเคย”

(ค่ายโค นายทวีศักดิ์-ชัยนายทวีศักดิ์ กับอ้ายน้ำเคย ขวามุมดูผู้ประสานข้อมูล)

อีกตัวคือ โหนดอ้ายลูกเดียว (เพราะมีอันที่อื่นเดียว) ลงตั้งเวียนมาแล้ว ๖ ครั้ง แพ้ ๑ ครั้ง เดิมพันสูงสุด ๔๐๐,๐๐๐ บาท ที่สนามห้วยไผ่ พัทลุง โคนิลสุดรัก ชนะมาแล้ว ๓ ครั้ง ชนะรวด เดิมพันสูงสุด ๕๐,๐๐๐ บาท ที่สนามบ่อล่อ นอกจากนั้นในฟาร์มมีแม่พันธุ์อีก ๖ ตัว มีลูกวัวที่จำหน่ายได้อีก (เจาะจมูกแล้ว) ๗ ตัวในราคาตัวละ ๒๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาท

ค่ายของนายผาสุก สีแยกควนสมบูรณ์ ตำบลท่าประจะ มีวัวชน ๓ ตัว แม่พันธุ์ ๔ ตัว ค่ายของนายอุทัย นาคปลัด บ้านห้วยโศ ตำบลท่าประจะ มีวัวชน ๓ ตัว แม่พันธุ์ ๖ ตัว ลูกวัวพร้อมที่จำหน่ายในราคาตัวละ ๑๕,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาท ๑๐ ตัว ตัวที่สร้างชื่อเสียงให้กับค่ายมากที่สุดคือ “อ้ายดำก้องฟ้าดาราชัย” ชนะมาแล้ว ๗ ครั้ง เดิมพันสูงสุด ๒ ล้านบาท ที่สนามบ้านนาเดิม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ นอกนั้นก็ชื่ออ้ายโหนดสายฟ้า อ้ายลูกโคแดง นอกจากนั้นยังมีค่ายโคของรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช นายอนันต์ คลังจันทร์ ที่ตำบลบ้านตูล อำเภอชะอวด ซึ่งมีวัวชนถึง ๑๔ - ๑๕ ตัว มีแม่พันธุ์ และลูกผสมด้วยจำนวนมาก เป็นต้น

(โคโหนดลูกเดียวค่ายนายทวีศักดิ์)

(ขวาคณอุทัย นาคปลัด ช้าย क्रमดุง ด้วงแแป็น ผู้ประสาณข้อมูล)

เมื่อศึกษาสืบค้น “ว๊วนชนตัวดังตัวเด็ดที่ชะอวดในอดีต” พอจะทราบย้อนหลังไปประมาณ ๔๐ - ๕๐ ปี ได้แก่ อ้ายโหนดเจริญชัย และอ้ายโหนดหนุมาน ของนายชะอวด ชุมพูนุช วัดหมื่นส้อง อ้ายด้วนสว่าง ของนายสว่าง บ้านโคกแก้ว อ้ายแดงไฟ และอ้ายขาวชิต ของนายชิต บ้านบางคลั่ง อ้ายหลาวแดง ของลุงกลับ บ้านไม้เสียบ อ้ายทองลาย ของลุงกลาย บ้านดอนมะปราง อ้ายราหู ของนายแดง บ้านโคกรัก อ้ายหนูนุ้ย อ้ายพังพอน อ้ายแดงบัญชา ดาราชัย ของ ร้อยตำรวจโท บัญญัติ คำนวนณศิลป์ อ้ายแดง มหาภาพ ของนายจรินทร์ บ้านบนเนิน ทายาทของอ้ายแดง บัญชา ดาราชัย อ้ายโหนดหลังขาว ยอดเด็ด เพชรบัญชา หรืออ้ายน้ำเคย ของนายทวีศักดิ์ และอ้ายโหนดเจริญชัย ของแม่หม้อย บ้านหนองหินเป็นต้น

เหล่านี้เป็นหลักฐานยืนยันว่า ชาวเมืองปราณโบราณซึ่งเป็นชื่อเรียกชุมชนแห่งนี้อย่างน้อยๆ มาตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กลุ่มชนคนชะอวดจึงได้นิยมชมชอบกีฬา “ชนวัว” มีสนามชนโค และมีผู้เลี้ยง เพื่อใช้ชนมานานแล้วอาจจะใกล้เคียงกับชุมชนเมืองนครฯ พัทลุง ตรัง และสงขลาก็ได้ เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว นักเลงวัวชนมาจากต่างถิ่น เช่น เชียงใหญ่ หัวไทร ปากพนัง ระโนด ป่าพะยอม ควนขนุน ร่อนพิบูลย์ทุ่งสง นาบอน ท่าศาลา สิชล และจากจังหวัดอื่นๆ จึงเป็นแหล่งที่เฟื่องเงิงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายบ้านเมืองมานานแล้ว เพราะต่างเชื่อว่า “ประชาสังคมชาวว๊วน” นั้น เป็นที่เพาะเชื้อการพนัน เพาะเชื้ออิทธิพล และเป็นแหล่งก่ออาชญากรรม บ่อนชนโคในอดีตมักจะเชื่อมโยงกับกลุ่มผลประโยชน์ชนิดต่างๆ ที่ผิดกฎหมายเข้าด้วยกัน เพื่อแอบแฝงฟอกตัว ให้กลับเป็นผลประโยชน์ที่ถูกกฎหมาย เพราะอดีตบริบทท้องถิ่นชะอวดนั้นเคยเป็นพื้นที่สีแดงมาก่อน ผู้คนมีลักษณะนิสัยเป็นคนปักษ์ใต้เต็มร้อย ที่ไม่ค่อยยอมใคร ไม่เชื่อใคร ไม่วางใจใคร และไม่ยอมเสียเปรียบ มีไหวพริบ ไร่เชิงสูง รู้เท่าทันคน ถึงกับมีคำกล่าวว่า “ไม่รบนายไม่หายจน” หรือ “คนชะอวดมักพกมีดเหน็บหลัง คนเชียงใหญ่ หัวไทร ปากพนังมักพกลูกขวานเหน็บพุง” ลักษณะเช่นนี้จึงไม่ไว้วางใจใครง่ายๆ หรือมักจะก่อ “ม็อบ” (mob) ขึ้นในพื้นที่ ดังเป็นข่าวอยู่บ่อยๆ เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้อาจจะเป็นนิสัยส่วนหนึ่งที่ก่อเกิดมาจากวัฒนธรรม “ว๊วนกับคนชะอวด” ในอดีตก็เป็นได้

ในช่วงระยะเวลาที่ผู้เขียนตระเวนไปหาข้อมูลในค่ายโค หรือฟาร์มวัวในพื้นที่เป้าหมาย กว่าสิบคานั้น ได้สังเกต และมีข้อมูลเพิ่มเติมว่า เกิดพฤติกรรมบางอย่างของนักเลือกตั้ง นักการเมืองขึ้นในพื้นที่ บางราย บางกลุ่ม ตั้งแต่ระดับ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะนำว๊วนของตนไปฝากให้ค่ายโคในพื้นที่ต่างๆ เลี้ยง และยินดีจ่าย ค่าเลี้ยงเป็นรายเดือนๆ ๕,๐๐๐-๘๐,๐๐๐ บาท (โดยเฉพาะนักการเมืองที่นิยมชมชอบกีฬาว๊วน) เมื่อศึกษาสืบค้นถึง

ลงไปปรากฏว่าทั้งนี้และทั้งนั้นก็เพื่อ “สืบย่านสาวโยดและผูกเกลอ” ในบรรดาประชาสังคมชาววังวน เจ้าของฟาร์มเด็กเลี้ยงวัว ตลอดถึงครอบครัวของผู้คนในพื้นที่นั้นๆ เพื่อหวังผลเป็นที่พึงพิงเป็นหัวคะแนนให้ในเหตุการณ์เลือกตั้ง หรือจะกล่าวให้เข้าใจง่ายที่สุดคือ “**เอานกการเมืองลงสู่สนามชนโคนั่นเอง**” ส่วนเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อไหร่ นั้นไม่สามารถยืนยันได้ เหตุผลสันนิษฐานว่าเพราะเจ้าของฟาร์มวัว และกลุ่มบุคคลดังกล่าวอาจจะมีลักษณะนิสัยเป็นนักเลงเพื่อนฝูงมาก ชอบเลี้ยง มีอิทธิพลถึงฟิ่งได้ สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติได้รวดเร็ว และมักจะเป็นผู้ยอมรับทั้งอำนาจภายในและภายนอกระบบได้ในเวลาเดียวกัน

นอกจากนี้ยังพบว่า การเลี้ยงวัวในอำเภอชะอวดและเขตใกล้เคียงปัจจุบัน เหลืออยู่เพียงสองประเภทเท่านั้น คือเลี้ยงเพื่อจำหน่าย หรือขายให้แก่โรงเชือด กับเลี้ยงเพื่อใช้เป็นพันธุ์วัวชน ส่วนเลี้ยงเพื่อใช้งาน หรืออาศัยแรงงานนั้นได้หายไปจากพื้นที่นี้ ประมาณ ๓๐ - ๔๐ ปี แล้ว หลังจากได้นำเครื่องจักรเครื่องทุ่นแรงไปใช้ในการทำนาทำไร่ ตลอดถึงการเก็บเกี่ยว เข้าไปในชุมชนกลุ่มเกษตรกร อีกประการหนึ่งพื้นที่ทำไร่นาในอดีตนั้นได้กลายกลายเป็นสวนยางพารา และสวนปาล์มน้ำมันเกือบหมดสิ้น จึงไม่จำเป็นต้องเลี้ยงวัวเพื่อใช้แรงงานอีกต่อไป

ฉะนั้นเมื่อศึกษาสืบค้น “**ย้อนรอยวัวชนกับคนชะอวด**” พบว่าเกิดขบวนการเปลี่ยนแปลงใน ชุมชนแห่งนี้จนเกิดเป็นวัฒนธรรมกีฬาชนโคขึ้น นั่นคือ ความเชื่อ อาชีพและตาหนามของคนที่นี่ ชอบ เช่น ความเชื่อในเรื่องรูปร่างลักษณะวัวที่ดี เกิดขบวนการคัดเลือกพันธุ์ การเลี้ยง วงจรชีวิตวัว ขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาพฤติกรรมขึ้นในสังคมที่ไม่อาจยับยั้งได้ อาทิ แหล่งอิทธิพล การพนัน ยาเสพติด อาชญากรรม ขบวนการศาลเตี้ย และการเรียกค่าคุ้มครอง แม้จะเกิดอาชีพขึ้นเป็นครั้งคราวบ้าง อาทิ อาชีพรับเลี้ยงวัว วัววัง วัว หรือเดินวัว ตัดหญ้าขาย ปลุกแปลงหญ้าให้เขารถบรรทุกวัว เขารถเรื่อนวัว จำหน่ายและ ผลิตอุปกรณ์ตกแต่งวัว ตลอดถึง หมอวัวก็ตาม แต่อาชีพเหล่านี้ก็ยังไม่มั่นคงยั่งยืนนัก อย่างไรก็ตามนี้ก็ถือว่า เป็นภาพสะท้อนการย้อนรอย “**วัวชนกับคนชะอวด**” ได้อีกมิติหนึ่งนั่นเอง

**(ผู้เขียนขอขอบคุณเจ้าของฟาร์ม บุคคลผู้แนะนำและผู้ให้ข้อมูลอันประกอบด้วย คุณตาสง่า ชุมพูนุช คุณครู ผดุง ด้วงแป้น คุณสมปอง รักแก้ว คุณจรินทร์ มากแก้ว คุณวิชาญ มากแก้ว คุณทวี ภารชาตรี คุณเล็ก สุขนาวรัตน์ คุณอุทัย นาคปลัด คุณสำรวย เทียงสนิท และคุณทวีศักดิ์ เทียงสนิท ไว้เป็นอย่างสูงด้วย.)*